

Secundària
BambúLector

Guia de lectura adaptada
al model educatiu
de les competències
i les directrius de PISA.

Remei Barberà Gomis

L'artilleria de Mr. Smith

Francesc Puigpelat

Nom

Centre

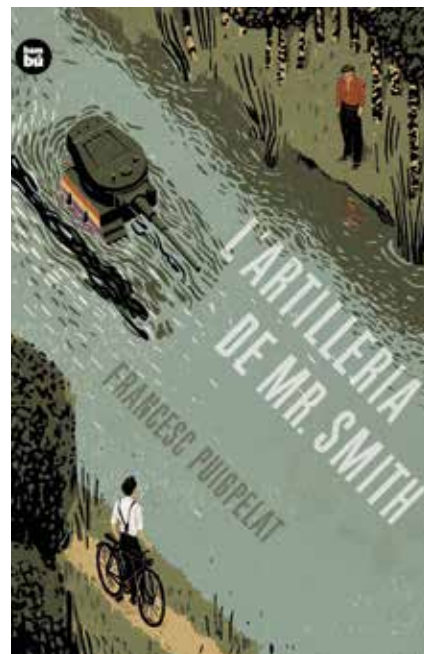
Casals

Abans de llegir

- 1 Fixa't en la coberta de *L'artilleria de Mr. Smith*, observa'n els detalls i respon les preguntes.

- Què s'hi veu? Fes-ne una breu descripció.

- Quines són les úniques notes de color que destaquen?

- 2 El títol de la novel·la està format per un sintagma nominal, que té com a nucli un nom de significat bèl·lic.

artilleria

1 f. Conjunt de canons, d'obusos i d'altres màquines de guerra d'una plaça, d'un exèrcit, d'un vaixell, amb les municions, els vehicles i els estris corresponents. *Artilleria de campanya. Artilleria de setge, de plaça, antiaèria, de muntanya. Peça d'artilleria. Parc d'artilleria.*

2 f. Cos de l'exèrcit destinat al servei de l'artilleria.

- Creus que en l'actualitat és possible que un país no tingui exèrcit? Justifica la teva resposta.

3 Al final de la novel·la hi ha l'índex. Consulta'l i completa les frases.

a Hi ha un total de _____ capítols, numerats, i un _____.

b Els _____ dels capítols fan referència a algun aspecte del seu contingut.

c Hi ha _____ capítols que inclouen noms relacionats amb la jerarquia militar:

4 Per conèixer dades de l'autor, Francesc Puigpelat, consulta la petita biografia que hi ha després de l'índex. Completa les taules:

• Va néixer a _____ i és _____ i _____.

• Entre les seves novel·les per a adults destaquen:

• També ha escrit per a lectors infantils i juvenils:

5 Segons el que s'indica en la contracoberta, aquesta novel·la és històrica: els fets principals tenen lloc durant la Guerra Civil espanyola. Llegeix atentament el text de la contracoberta i respon la pregunta.

Quan en Xavier descobreixi l'arma secreta que ha ajudat a preparar el seu pare per anihilar el bàndol republicà, se li plantejarà el dilema més crucial de la seva vida.

• Quins mots creen unes expectatives perquè el lector tingui ganes de començar a llegir l'obra? Explica'n el significat amb les teves paraules.

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 7 a la 29

- 1 Des de la primera pàgina se'ns parla d'una aventura amb «tots els elements d'una narració rodona». Completa l'enumeració amb els adjectius qualificatius que hi falten.

[...] una guerra, una missió _____, amistats _____, amors _____, soldats _____, coronels _____, un tanc T-26, un riu _____, una mare _____ i un pare _____ i _____.

- 2 El protagonista de la novel·la, en Xavier Casas, explica que la seva família va haver de traslladar-se diverses vegades a causa de la Guerra Civil. Ordena cronològicament els topònims que indiquen els seus llocs de residència: *Burgos, Barcelona, Balaguer, Montpeller*.

1 _____	3 _____
2 _____	4 _____

- 3 Aquell estiu de l'any 1938, abans que en Xavier conegués en Mateu, portava una vida plena de llibertat. Escriu les paraules (totes són a les pàgines 11 i 12) que corresponen a les definicions que hi ha a continuació.

a De mal estar-hi o viure-hi a causa del seu estat d'abandó, ruïnosa, malsana, etc.

b Persones que conreen les terres d'altri i es reparteixen amb ell els fruits a mitges.

c Desconjuntats, amb les peces desencaixades.

d Mobles, estris, etc., atrotinats, inútils.

e Conjunts de les branques d'un arbre des de l'enforcadura fins al cimall, amb fullatge o sense.

- 4 En Xavier va veure per primer cop en Mateu en el moment que travessava el riu Segre, amb l'aigua fins a les cuixes, sota el Pont del Pastor. La desconfiança inicial es convertí aviat en camaraderia distesa.

–Rojos? Deus voler dir republicans.

–El meu pare us diu rojos.

[...]

–Fatxes? Deus voler dir nacionals.

–El meu oncle us diu fatxes.

Tots dos vam riure alhora. El Mateu va afegir:

–Rojos o fatxes? Tot depèn del vidre amb què es mira. Vosaltres sou els fatxes o els nacionals, segons com. I nosaltres, els republicans o els rojos, segons qui ho diu. Deuen ser coses de la guerra... (Pàg. 20)

- Explica alguna experiència que hagi viscut en la qual també hi hagués opinions o noms diferents, segons el punt de vista de les persones involucrades.

- 5 Tota la novel·la és un **flashback**, és a dir, un salt al passat (*Quan recordo l'aventura que vaig viure el 1938 [...]. Reculo fins al principi.*). Durant el sopar, el coronel Tapias explica com va perdre l'ull esquerre a la guerra de l'Àfrica, abans de la Guerra Civil espanyola. Resumeix la seva història i respon la pregunta.

Flashback (pàgines 25-27):

- Per què creus que l'autor utilitza el **flashback** en aquest moment de l'obra?

Mentre llegim *Llegim de la pàgina 30 a la 52*

Llegim de la pàgina 30 a la 52

- En Xavier i en Mateu es van entendre molt bé perquè eren del tot oposats. Completa la taula comparativa dels dos personatges de la novel·la (roba que portaven, pares, escolarització, coneixements...).

XAVIER	MATEU
Fill _ _ _ _ _ _ _ _ _	_ _ _ _ _ _ _ _ pobre

- 2** En Xavier es va rebel·lar contra el seu pare perquè li havia prohibit tornar a veure en Mateu. La mare del noi va reconèixer que el seu marit s'havia allunyat d'ells i demanà al seu fill que tingués paciència: «*Però cal esperar. La gent que marxa, un dia o altre torna.*».

Després em vaig adonar que la mare em demanava un impossible: als catorze anys és difícil ser pacient. L'adolescència és l'edat de la impaciència, amb tot i amb tothom. (Pàg. 41)

- Estàs d'acord amb l'enunciat subratllat? Justifica-ho amb exemples de la teva vida quotidiana.

[illegible]

- 3 En Xavier volia passar desapercebut amb una bicicleta vella i roba bruta i espellifada. En Pere el Puces es va queixar que *algú* havia dit que la moral de la tropa de Sant Llorenç era baixa i en Xavier es va posar **vermell com un pebrot**. Associa els mots de les dues columnes i obtindràs altres comparacions.

a fresc	1 com una tàpia
b més lleig	2 com un soc
c bo	3 com una mostela
d sord	4 com un ciri
e gran	5 com el pa
f viu	6 que una rata
g lleuger	7 com una rosa
h dret	8 que un dia sense pa
i més pobre	9 com una gola de llop
j adormit	10 com una casa de pagès
k fosc	11 com una daina
l més llarg	12 que un pecat

- 4 La major part de la informació d'aquesta novel·la ens arriba a través de la narració i el diàleg. La descripció és el tipus de discurs menys utilitzat. En el capítol 6 entra en acció un personatge que tindrà un paper important en la història narrada: l'Imma Tugues. Indica el tipus de descripció que exemplifica el fragment següent i respon la pregunta.

[...] l'Imma acabava de complir els quinze. Era alta, amb els braços i les cames prims i llargs, i caminava d'una manera una mica desmanegada, com caminen els titelles. Tenia els cabells castanys clars, aspres i secs. Normalment se'ls pentinava en unes trenes, però quan se'ls deixava lliures se li estarrufaven i li quedaven com un casc enorme i molt divertit. Els seus ulls eren color mel, i tenia la cara molt pàl·lida i pigada. (Pàg. 47)

Hi ha tres classes de descripció:		
PROSOPOGRAFIA	ETOPEIA	RETRAT
Descripció física (trets del cos, indumentària, gestos...)	Descripció psicològica (ideologia, caràcter, gustos...)	Descripció física i psicològica

- La descripció de l'Imma és _____
- Quina figura literària hi apareix dues vegades? Escriu els dos casos. _____

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 53 a la 76

- 1 Abans que en Mateu s'incorporés a la Lleva del Biberó, donà al Xavier una Derringer, la pistola més petita del món. Completa els enunciats sobre els antecedents familiars d'en Mateu.
 - 1 Jo vaig néixer a la _____ on visc ara, prop de Camarasa.
 - 2 Tenia només _____ anys quan els meus pares van emigrar a Barcelona.
 - 3 A Barcelona, [el meu pare] va trobar feina en una _____.
 - 4 [...] la mare també treballava de _____ en una casa.
 - 5 Tot rutllava fins que [el pare] es va ficar al _____.
 - 6 Es dedicava a l' _____, a l' _____ i, segons com, a l' _____.
 - 7 El pare em duia amb els seus amics de la _____. Intentava iniciar-me...
 - 8 Una nit, em va portar a una partida de cartes [...]. Va ser el primer cop que vaig veure aquesta _____.
 - 9 [El pare] Va passar dos mesos a la _____, fins que li van aplicar la Llei de Fugues.
 - 10 La mare era més _____: es va mantenir al marge de tot i va ocupar-se d'ella mateixa i de mi.
- 2 Llegeix el fragment i marca (✓) el tipus de narrador de la novel·la. Després explica la teva tria i acaba la frase.

Als lectors d'avui, acostumats a anar nens i nenes junts des de pàrvuls, us pot semblar estrany, però abans de la Guerra Civil el més habitual era que hi hagués escoles separades unes per als nens i unes altres per a les nenes. L'Imma era la primera noia de la meua edat amb qui tenia una relació directa. Em desconcertava i no sabia com tractar-la. (Pàg. 62)

narrador intern (1a persona)	protagonista	El personatge principal relata els fets.	
	testimoni	Un altre personatge explica els fets.	
narrador extern (3a persona)	omniscient	Té un coneixement absolut de tot.	
	observador	Només explica allò que pot veure i sentir.	

a Es nota que és un narrador _____ en _____

b Adreçant-se directament als lectors, el narrador aconsegueix _____

- 3** En les obres literàries es donen diferents tipus de discurs (descripció, narració i diàleg) que es van alternant. Llegeix aquest fragment, subratlla els tipus de discurs amb colors diferents i indica breument el contingut de cadascun.

–On va?
 –A l'habitació de l'Imma.
 –Doni-li a ella, millor –em vaig excusar–. És fàcil: només cal enroscar-la.
 –No. Vull que sigui una sorpresa –va respondre, rient–. És la cambra que hi ha vora la cuina. Vaig pujar les escales amb el cor encongit: l'Imma em feia por i no volia trobar-me-la. Vaig obrir la porta, vaig lliscar pel passadís i vaig passar per davant de la cuina. Ningú. La cambra de l'Imma era rere una manta vella que feia de cortina. La vaig apartar. [...]
 Era petita i miserable. Res a veure amb les habitacions de nens rics a les quals estava acostumat. En un racó hi havia una màrfega farcida de palla, posada directament a terra. El paviment era de ciment, sense rajoles. Hi havia una tauleta amb un mirallet rovellat, una palangana i una gerra d'aigua. I una cadira de boga, vella i coixa. Vaig desplaçar la cadira sota el portalàmpades, m'hi vaig enfil·lar fent equilibris i vaig començar a enroscar la bombeta. (Pàg. 66)

DESCRIPCIÓ	NARRACIÓ	DIÀLEG

- 4** Durant la visita d'en Xavier a la caserna a prop de Belcaire, en Mateu explicà al seu amic que l'havien destinat a les tropes motoritzades. Marca amb una **X** les afirmacions vertaderes.

a Cada batalló incloïa cinc companyies de deu tancs cadascuna.	
b Cada companyia tenia tres seccions de tres tancs i un tanc de comandament.	
c Els tancs T-26 eren de fabricació russa.	
d Consistien en una baluerna de sis metres de llargada, totalment blindat.	
e Les rodes eren d'eruga i estaven coronats per una torreta giratòria.	
f Llançaven trets a través d'una metralladora i dos canons.	
g El tanc d'en Mateu s'anomenava <i>Mercè</i> (nom de la mare del comandant).	
h Hi havia tres tripulants: el comandant-artiller, el conductor i el carregador.	

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 77 a la 99

- 1 Al final de l'estiu del 1938 es trobaren en Xavier, en Mateu i l'Imma; aquells dies es van produir moltes tempestes. Fixa't en la metàfora que hi ha en aquest fragment.

*Fins que va caure una gota, enorme. I una altra, i una altra. I va **esclatar** el ruixat. Vam córrer cap a una borda mig en ruïnes i ens vam refugiar al llindar. (Pàg. 87-88)*

- Seguint l'exemple del quadre inferior, explica com s'ha format la metàfora que ha aparegut a la pàgina 66 del llibre.

COM ES FORMA UNA METÀFORA?

El verb *esclatar* habitualment es refereix al fet de rebentar alguna cosa, amb soroll i projecció de fragments, per exemple una bomba. Aquí **canvia de significat** perquè es diu que el ruixat va esclatar, com si es produís una explosió al cel i comencés a caure'n aigua. Una metàfora equival, doncs, a una **comparació implícita**, és a dir, se sobreentén.

[...] *la vaig obrir [la finestra] i la llum del sol, el cel i el llac van **inundar** la cambra. (Pàg. 66)*

- 2 Durant el ruixat, en Mateu i l'Imma van sortir de la borda i van aixecar els ulls cap al cel, amb la boca oberta. En Xavier no s'uní a ells i es quedà reflexionant sobre l'escena que tenia al davant.

[...] *el Mateu i l'Imma havien descobert, en una il·luminació sobtada, que només hi ha una manera de lluitar contra la por: vivint el present, amb la felicitat plena del present. (Pàg. 88)*

- Per què creus que van ser precisament en Mateu i l'Imma els personatges que es van posar a ballar sota la pluja?

- 3 Finalment, en Mateu i l'Imma van tornar a la borda, completament xops. Es va produir un moment màgic: els tres amics van ajuntar les mans i van fer una promesa, un pacte que implicava *compromís, sacrifici, i, de vegades, risc*. Acaba d'escriure les paraules exactes que va pronunciar en Mateu i van repetir, després, en Xavier i l'Imma.

S	e	m	p	r	e										
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

																				.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

- 4 Fixa't en els dos mots destacats, que apareixen al capítol 12 del llibre, llegeix-ne les definicions al diccionari i respon les preguntes.

[...] tots estaven convençuts de la victòria del Generalísimo i de la ràpida **fi** de la guerra. (Pàg. 91)

fi f. Punt o moment en què una cosa acaba, cessa. *El principi i la fi.*

Fa unes setmanes —va replicar el coronel Tapias— li reclamava al capità Casas que em digués què hi **pinta**, un enginyer, a l'exèrcit. (Pàg. 92)

pintar 2 4 tr. Tenir un paper, importar, significar. *Tu, aquí, no hi pintes res.*

- a Quin dels dos mots és exemple de **polisèmia**, és a dir, un mot amb diversos significats? Com s'indica al diccionari?

- b Quin dels dos mots és exemple d'**homonímia**, és a dir, dos o més mots que s'escriuen i es pronuncien igual? Com s'indica al diccionari?

- 5 En Xavier va escoltar d'amagat la conversa entre el coronel Tapias, Mr. Smith i el seu pare sobre temes compromesos que no havien volgut parlar davant del noi. Escriu les paraules exactes en què es reproduceix el títol de la novel·la, la primera vegada que apareix en l'obra.

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 100 a la 126

- 1 L'endemà del sopar amb Mr. Smith, en Xavier, atabalat, es va trobar amb l'Imma i ella estava convençuda que havien de salvar en Mateu. Com que en Xavier no ho veia tan clar, ella el va titllar de covard.

L'acusació em va coure tant que vaig estar uns minuts en silenci. Covard? No m'havia plantejat el problema en aquells termes, perquè tenia molt al cap el que m'havia dit la mare sobre el coronel Tapias: «És un covard, un bocamoll, un fatxenda. La veritable valentia és silenciosa i reflexiva». (Pàg. 103)

- Et consideres una persona valenta? Explica alguna experiència que argumenti la teva resposta.

- 2 Aquella mateixa nit en Xavier s'adonà que l'Imma potser també sentia per ell alguna cosa (*Que tampoc vull que et matin a tu!*) i, posseït per aquella rara embriaguesa d'un amor inconcret, va prendre la gran decisió que dóna títol al capítol 13. Completa els verbs, en temps condicional, de les oracions que indiquen el que en Xavier va decidir.

[...] em _____ la vida pel Mateu. Primer _____ a Sant

Llorenç amb el Mateu sa i estalvi, i després l'Imma _____ el privilegi de triar.

- 3 A la matinada, en Xavier va agafar la Derringer, amb dues bales, i va marxar de la torre. Explica el significat de les locucions subratllades i inventa dues oracions en què apareguin en un altre context.

- *Vaig baixar les escales amb molt de compte i vaig entrar a la cuina a les fosques. A les palpentes, vaig agafar la teca que necessitaria per sobreviure...* (Pàg. 109)

- 4 En Xavier va creuar el riu i es va dirigir a Belcaire d'Urgell però no va trobar cap rastre de la companyia de cavalleria d'en Mateu. A cal Calafi hi havia en Jordi, un company d'en Mateu que havia estat ferit en una cama. Tot i el pessimisme del noi (*sóc un mutilat de guerra, la metralla ha estat inventada per provocar gangrena*), l'autor inclou alguna pinzellada de comicitat durant la conversa entre ells dos.

Vaig callar. Per primer cop a la vida, vaig tenir la sensació que qualsevol cosa que pogués dir, o simplement pensar, sobrava.

–Tens un cigarret? –vaig demanar.

–D'alfals?

–Com si és de fideus.

El Jordi va riure i me'l va passar. (Pàg. 116)

- Què creus que pretén l'autor introduint aquest fragment de diàleg?

- 5 En Xavier arribà a Vilanova de la Barca amb l'esperança de trobar en Mateu. Senyala amb una creu si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F).

	V	F
Es va instal·lar en una casa del carrer Major per recuperar forces.		
Després de la posta de sol, va passar un avió de reconeixement.		
A continuació van desfil·lar camions amb soldats, vehicles blindats i tancs.		
Amagat rere el tronc d'un om, va distingir el tanc <i>Mercè</i> a la primera columna.		
En Xavier el va seguir fins a uns magatzems a la sortida del poble, cap al sud.		
Tothom es va dirigir cap a l'Ajuntament excepte en Mateu i un altre recluta.		
Quan el recluta se'n va anar, en Xavier va cridar l'atenció d'en Mateu.		
En Mateu, dissimulant, es va acostar a la tanca rere la qual s'amagava en Xavier.		
El company d'en Mateu va dir-li, des del paller, que no hi havia cap pressa.		
En Mateu va explicar a en Xavier que havien afusellat uns acusats d'espionatge.		
En Xavier no va aconseguir convèncer en Mateu perquè desertés.		
El sergent Ramírez els va arrestar, els va lligar i els va portar fins a la plaça.		

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 127 a la 152

- 1 A la sala de plens de l'Ajuntament de Vilanova de la Barca, el coronel Martín es va adreçar, amb cara de prunes agres, primer a en Mateu i a continuació a en Xavier. El fill del capità Casas es va adonar que *el coronel Martín era com el reflex simètric del coronel Tapias*. Torna a llegir la descripció del coronel Tapias (pàgines 22-23) i completa la taula comparativa d'aquests dos militars.

CORONEL MARTÍN	CORONEL TAPIAS
_____ a l'ull _____	l'ull _____ era _____
COINCIDÈNCIES	
• Tots dos _____	
• Tots dos _____	
• Tots dos _____	

- 2 Al llarg de la novel·la han anat apareixent moltes frases fetes. Explica'n el significat amb les teves paraules.

a *Anava a explicar que els soldats nacionals es feien amics dels rojos i bescanviaven tabac per cafè, però tot d'una vaig entendre que estava **ficant la pota** fins al fons i que la cara amable del pare no era sinó una màscara falsa per treure'm informació.* (Pàg. 33)

b *Jo era prou obtús i infantil per no adonar-me del que hi havia rere aquell posat, i encara vaig trigar a **caure de la figuera**.* (Pàg. 49)

c *L'atac dels republicans seria el 14. Faltaven dos dies. Dos dies perquè en Mateu i el seu tanc es **fiquessin a la gola del llop**.* (Pàg. 99)

d *La nit era fosca: no hi havia lluna i els estels lluien a milers en un cel de tinta. **Vaig lligar caps**: la lluna era en quart minvant i l'ofensiva republicana es produiria quan la mitja lluna aparegués rere l'horitzó i fes prou llum per maniobrar.* (Pàg. 104-105)

e *Ho puc dir sense rubor ni vergonya: estava cagat de por. Havia sentit moltes històries i llegendes de com les gastaven els militars rojos, i **no les tenia totes**.* (Pàgina 133)

- 3** Com que el coronel Martín volia tornar a interrogar en Xavier, el van portar a una casa del poble i el van lligar a una columna. *De tant en tant se sentia un tret escadusser, sobtat, que contrastava amb el monòton xerric dels grills i el raucar unànime de les granotes.* Associa els animals amb el verb que designa el seu crit.

a gos	1 xisclar	g cavall	7 belar
b porc	2 refilar	h vaca	8 escatainar
c colom	3 miolar	i ovella	9 renillar
d rossinyol	4 parrupar	j conill	10 brunzir
e gat	5 bordar	k mosquit	11 esgüellar
f ratolí	6 grunyir	l gallina	12 mugir

- 4** En Xavier va veure com l'exèrcit republicà travessava el riu Segre. Relaciona els elements de les dues columnes i obtindràs els fets que van succeir a continuació.

a Les bengales van permetre	1 era una gran onada que arrossegà els republicans.
b Amb la fosca i el cansament,	2 i va provocar un incendi.
c L'arma secreta	3 van començar a bombardejar la zona.
d Diverses esquadres d'avions	4 que en Xavier distingís la posició de les tropes.
e Una bomba va caure a la casa	5 saltant des del balcó de la casa.
f En Xavier va deslligar-se	6 en Xavier es va endormiscar.
g El noi va fugir de l'incendi	7 algú el va arrossegar i el va salvar de la mort.
h Quan un avió se li apropava,	8 disparant la Derringer contra la corda.

- 5** L'Imma i en Pere el Puces havien vingut des de Sant Llorenç i no pensaven pas trobar en Xavier en aquell lloc. Tot i que era un adult, el Puces confessà als nois que l'Imma l'havia convençut però que no tenia cap pla per sortir d'allí.

Normalment, la gent gran pensa tant les coses que es torna covarda i egoista. (Pàg. 145)

- Estàs d'acord amb aquesta afirmació del soldat? Argumenta la teva resposta.

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 153 a la 177

- 1 En Pere el Puces havia desertat de les tropes feixistes i l'Imma encara pensava que podien salvar en Mateu, atrapat a l'altra banda del riu Segre. Justifica el títol del capítol 19.

Una lleu insinuació

- 2 L'Imma pretenia que en Xavier passés a l'altra banda del riu i intentés salvar en Mateu. Com ja has vist fins ara, l'autor de la novel·la, Francesc Puigpelat, és un mestre del diàleg. Escriu en estil indirecte les oracions subratllades.

ESTIL DIRECTE

—Jo no puc venir amb tu.

[...]

—Hi has d'anar. Sol.

—No. Em quedo amb tu.

L'Imma es va bellugar, inquieta, i va prosseguir:

—Jo no et necessito.

—No és cert.

—Ho és —va afegir—. Qui et necessita de debò és el Mateu. És ell qui està en perill.

I només pots ajudar-lo, amb el teu pare el capità, si passes a l'altra banda.

—I tu?

—Ja m'espavilaré amb el Puces. L'únic que compta ara és el Mateu...

(Pàg. 153-154)

ESTIL INDIRECTE

- L'Imma va dir a en Xavier _____

- En Xavier va respondre a l'Imma _____

- La noia va afegir _____

- Per acabar de convèncer-lo digué _____

- 3 Els autors literaris aconsegueixen transmetre sensacions molt intenses quan descriuen l'ambient que es respira en un indret concret. Llegeix el fragment en el qual en Xavier i l'Imma van viure els seus últims moments junts.

—Sembla que ens haurem de separar, Xavier —va dir, a poc a poc—. Tens una tasca entre mans. Jo estava tan trasbalsat que només vaig saber repetir:
—Sí, una tasca...
—Però serà després de sopar, en tot cas —va continuar l'Imma, adoptant un to neutre—. Has olorat la sopa de ceba del iaio Tonet? T'anirà bé per estar fort aquesta nit. Va recular cap a la llar de foc, va despenjar l'olla agafant la nansa amb el drap per no cremar-se. Després va buscar un parell de plats i dues culleres de fusta i va escudellar. Va seure davant meu i ens vam menjar la sopa en silenci. Només xarrupàvem i, de tant en tant, rèiem. He viatjat sovint per França i he tastat la soupe à l'oignon als millors restaurants del país, però puc jurar una cosa: cap no ha tornat a tenir els mil gustos de la sopa d'aquell vespre d'estiu en aquella masia enrunada prop de Vilanova de la Barca. (Pàg. 155)

- Quina atmosfera aconsegueix crear l'autor en aquest fragment?

- 4 Abans d'acomiar-se d'en Xavier, en Pere les Puces digué al noi el refrany *qui no s'arrisca no pisca*. Tot i que ell diu que la paraula *pisca* no vol dir res, sí que apareix al diccionari. Llegeix-ne la definició i explica per què el soldat utilitza aquest refrany.

Piscar = **pellucar** *tr.* Prendre (un menjar) a miques, en petites quantitats.

- 5 Explica com *el capità Casas* (capítol 20) va esdevenir altre cop *el pare* (capítol 21) d'en Xavier.

Mentre llegim

Llegim de la pàgina 178 a la 195

- 1 L'enginyer Carles Casas i el seu fill Xavier van anar al quarter general per veure el coronel Tapias. Encercla l'opció correcta per completar cada afirmació.
 - a Abans d'entrar al búnquer van veure una bandera [blanca / negra].
 - b El coronel els digué que Mr. Smith [s'alegrava / es penedia] de la seva intervenció.
 - c El capità Casas confessà que volia [interessar-se / intercedir] per un amic del seu fill.
 - d El coronel Tapias no pensava [acceptar / renunciar a] la rendició dels republicans.
 - e El capità Casas l'amenaçà de [recomanar-lo / denunciar-lo] davant l'Estat Major.
 - f El coronel Tapias el féu arrestar pel delicte d' [insubordinació / assassinat].
 - g El pare d'en Xavier va esquivar el [garfi / cop de puny] i va treure la Derringer.
 - h Va aconseguir que el coronel acollís els soldats rojos i els fes [torturar / presoners].
 - i Amb el coronel fora de combat, l'oficial que manava era un [general / comandant].
 - j El nou oficial al comandament envià pare i fill [a la presó de Lleida / al calabós].
- 2 Les motivacions del capità Casas eren molt clares i no va vacil·lar en cap moment.

Ahir vaig descobrir una cosa, sap? Que l'únic que m'amoïnaria és no poder mirar mai més el meu fill a la cara. Per això he vingut. Per això no tinc por. (Pàg. 184)

[...]

—És un honor haver-lo conegut —va murmurar [el comandant Galera]—. Vostè és un valent. I el pare va respondre, amb un somriure:

—No tant com el meu fill. (Pàg. 187)

- Com definiries la valentia? Quan creus que es manifesta?

- 3 L'any 1938 un consell de guerra va jutjar el pare d'en Xavier: va ser condemnat a tres anys de presó, gràcies a l'ajuda del seu amic Mr. Smith.

El març del 1939, el pare va ser traslladat a la presó de Madrid, i la mare i jo hi vam anar a viure. Durant tres anys, el vam visitar tots els dijous a la tarda, i puc assegurar que mai no ha existit al món un fill tan orgullós de... tenir el pare tancat a la presó! Quan va ser alliberat, el 1942, ja ens vam quedar a viure a Madrid. (Pàg. 190)

- a Llegeix la definició del recurs literari anomenat paradoxa i busca'n un exemple al fragment anterior.

PARADOXA: Figura retòrica per la qual un enunciat que de fet és exacte, però que sol constar de dos conceptes antagònics, és presentat d'una manera contrària al comú sentir.

Exemple:

- 4 I, com diu el narrador, ja només queda fer allò de les pel·lícules: explicar el destí de cadascun dels personatges d'aquesta història. Explica-ho amb les teves paraules.

Coronel Tapias	
Mateu	
Imma	
Xavier	

- 5 A l'epíleg, quaranta-quatre anys després dels fets narrats, en Xavier va tornar a Vilanova de la Barca perquè hi havia aparegut un vell tanc T-26. Completa els enunciats que va escriure cada personatge a la llibreta de visites instal·lada al costat del tanc.

XAVIER: Sapiguen que _____

_____ vida.

MATEU: [...] jo vaig anar _____ gavatxo.

IMMA: [...] sóc _____

_____ perfecta,...

Després de llegir

- 1 Senyala si les afirmacions següents són vertaderes (V) o falses (F).

	V	F
Quan va esclatar la Guerra Civil espanyola, en Xavier tenia catorze anys.		
El Sr. Smith i el pare d'en Xavier eren enginyers en una central hidroelèctrica.		
En Xavier va canviar de bicicleta a causa d'una caiguda amb l'anterior.		
Abans de la guerra en Mateu vivia al barri de Sants de la ciutat de Barcelona.		
El dia 1 de setembre del 1938 el general Franco va fer una visita a Balaguer.		
L'exèrcit republicà feia abundants bombardejos aeris sobre la zona nacional.		
L'any 49 aC Juli Cèsar havia travessat el riu Segre per Vilanova de la Barca.		
L'artilleria del Sr. Smith va ser un tanc amfibi que va baixar pel riu Segre.		
El pare d'en Xavier va carregar la Derringer amb quatre bales i se l'amagà.		
Després de la guerra en Xavier, en Mateu i l'Imma no es van tornar a veure.		

- 2 *L'artilleria de Mr. Smith* és una novel·la històrica i d'aventures. Escribeu exemples concrets de l'obra que demostrin els subgèneres als quals pertany.

Novel·la històrica	
Novel·la d'aventures	

- 3 Aquesta novel·la parla de diferents valors, entre els quals hi ha la no-violència, la lleialtat i la coherència. Llegeix els tres paràgrafs següents i escriu amb quin d'aquests valors es relaciona cada un.

TEXT A (Pàg. 181)	VALOR
<i>–Allà baix hi ha nois de setze anys –va dir el pare–. Setze! Són criatures indefenses, reclutades a la força, que no saben què fan ni per què lluiten. [...] Condemnar-los ara a la mort seria un crim.</i>	
TEXT B (Pàg. 87)	VALOR
<i>Al començament, això venia a ser com un joc. Juguem als fusells. [...] Però tot és mentida. La mort no és cap joc: és real...</i>	
TEXT C (Pàg. 154)	VALOR
<i>Ella era massa bona i fidel al Mateu per dir-ho en veu alta. I jo també era amic del Mateu i ho entenia.</i>	

- 4 Encercla el recurs literari que s'utilitza en cada un d'aquests fragments de la novel·la.

a *Em vaig retrobar amb mi mateix a l'altra banda, xop, exhaust, immòbil, panteixant.* (Pàg. 130)

metàfora	comparació	hipèrbole	asíndeton	personificació
----------	------------	-----------	-----------	----------------

b *L'Imma i jo ens vam mirar de reüll, però cap dels dos no va tenir esma de dir res, i així ens vam quedar, en silenci, uns minuts eters.* (Pàg. 87)

metàfora	comparació	hipèrbole	asíndeton	personificació
----------	------------	-----------	-----------	----------------

c *Havia viscut a la llar paterna a Barcelona, en una bombolla de felicitat on tenia de tot: la millor escola, els amics més rics, les joguines més cares...* (Pàg. 7-8)

metàfora	comparació	hipèrbole	asíndeton	personificació
----------	------------	-----------	-----------	----------------

d *Rere la part solana de la torre [...] hi havia un petit estany destinat inicialment al rec [...]. Al darrere hi havia un desmai amb les fulles que llepaven l'aigua i un hort...* (Pàg. 12)

metàfora	comparació	hipèrbole	asíndeton	personificació
----------	------------	-----------	-----------	----------------

e [...] *vaig distingir les formes negres dels tancs que, com escarabats gegantins,...* (Pàg. 135)

metàfora	comparació	hipèrbole	asíndeton	personificació
----------	------------	-----------	-----------	----------------

Fitxa del llibre

Títol de l'obra: _____

Autor: _____

Il·lustrador de la coberta: _____

Col·lecció: _____

Editorial: _____

Personatges

- Llegeix els fragments extrets de l'obra i escriu el nom del personatge que els diu.

«Són coses que passen. Però cal esperar. La gent que marxa, un dia o altre torna. Cal ser pacient.»

«El nostre Generalísimo creu que la guerra la poden guanyar els enginyers, i no els militars?»

«Ja n'hi ha prou, pardalets. Tenim feina. Som al mig del front. Heu pensat com sortirem d'aquí?»

«Tinc notícies dels fatxes. Tenen un espia entre vosaltres.»

«El sacrifici de milers de soldats no és significatiu [...]. Es dóna per descomptat: la seva obligació és morir per una causa superior. La Revolució.»

«També la guerra té les seves normes, senyors. Hi ha les ordenances militars.»

«Al Jordi la metralla d'una bomba li va destrossar la cama dreta. El van haver d'operar d'urgència i s'ha salvat...»

«Et vaig jutjar malament [...]. Perdona'm.»

Temes

- Completa els temes de la novel·la: *joventut, família, guerra*.

► La inutilitat de la _____.

► Els amors i les amistats de la _____.

► El suport de la _____.

Argument

- Escribe un resumen de l'argument de la novel·la.

Valoració de llibre

- A la contracoberta es diu:

Tots dos nois estan condemnats a odiar-se, però l'amistat és un sentiment universal.

Inventa altres oracions que transmetin aquesta mateixa idea i que facin que el lector vulgui començar a llegir la novel·la.

- Escribe quatre motius pels quals recomanaries la novel·la a un amic o una amiga.

- ▶

- ▶

- ▶

- ▶

Editorial Casals
bambulector.cat